

AUDYT KRAJOBRAZOWY WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO

KRAJOBRAZ PRIORYTETOWY

CHARAKTERYSTYKA KRAJOBRAZU



Nazwa krajobrazu: Góra Zborów

Kod krajobrazu: 24-341.31-055

Położenie administracyjne: Gmina Kroczyce, Powiat zawierciański

Katowice, Warszawa
2025



Projekt realizowany na zlecenie
Województwa Śląskiego
(Umowa CRU WSL nr 1462/GN/2021)

Wykonawca prac:

Konsorcjum w składzie



Narodowa Fundacja Ochrony Środowiska
(Lider Konsorcjum)



UNIwersytet ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Uniwersytet Śląski w Katowicach
(Partner Konsorcjum)



SZKOŁA GŁÓWNA
GOSPODARSTWA
WIEJSKIEGO

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie
(Partner Konsorcjum)



Akademia Śląska (dawniej Wyższa Szkoła Techniczna)
w Katowicach
(Partner Konsorcjum)

Kierownik naukowy Audytu:

dr hab. Urszula Myga-Piątek, prof. UŚ – Uniwersytet Śląski w Katowicach

fot. okładka:

Masyw Góry Zborów. Wyraźna dominanta krajobrazowa w okolicy drogi z Kroczyca do Żarek. (fot. Jerzy Nita)

1 METRYCZKA OGÓLNA KRAJOBRAZU

Nazwa Krajobrazu	Góra Zborów
ID	1054
Kod krajobrazu	24-341.31-055
Typ, podtyp krajobrazu	4d - Bezleśne skałki i murawy naskalne
Typ rzeźby terenu*	D - Krajobrazy wzgórzowe
Kod mezoregionu*	341.31
Nazwa mezoregionu*	Wyżyna Częstochowska
Typ krajobrazu naturalnego*	Wyżyn i niskich gór
Nazwa krajobrazu naturalnego*	Węglanowe i gipsowe - erozyjne: zwartych masuwów ze skałkami
Kod podokręgu geobotanicznego*	C.4.1.a
Nazwa podokręgu geobotanicznego*	Ogrodzeniecko-Mstowski
Typ krajobrazu roślinności potencjalnej*	30
Nazwa krajobrazu roślinności potencjalnej*	Żyzna buczyna sudecka, forma podgórska
Kod regionu historyczno-kulturowego*	II.A.27
Nazwa regionu historyczno-kulturowego*	Ziemia Nidziańska i Pinczowska
Położenie administracyjne	Gmina Kroczyce, Powiat zawierciański
Powierzchnia (ha)	11,23

*podano dla jednostki dominującej

2 CHARAKTERYSTYKA KRAJOBRAZU

Krajobraz priorytetowy - bezleśne skałki i murawy naskalne Góry Zborów - krajobraz wzgórzowy (467,5 m.n.p.m.)- klasyczny przykład krajobrazu Jury Polskiej, obejmujący unikatowe obiekty skałkowe i towarzyszące im murawy naskalne. Jednostka obejmuje jeden mocno rozbudowany zespół skałkowy z kilkoma grupami formacji skalnych i dużą liczbą pojedynczych form skałkowych. Do najbardziej interesujących krajobrazowo i krasowo form należą grupy skałkowe; Sfinks, Młyny, Młynarz, Wielbłąd, Rygiel, Turnia Blocheńska i inne. Część obszaru objęta ochroną w ramach rezerwatu przyrody „Góra Zborów”.

Krajobraz wskazany jako priorytetowy w wyniku:

- zastosowania algorytmu z kryterium unikatowości ze względu na unikatowość podtypu;
- zastosowania algorytmu w zakresie kryterium dotychczasowej ochrony prawnej
- oceny eksperckiej z kryterium ważności ze względu na występowanie wyjątkowych formacji krasu; krajobraz stanowi modelowy, klasyczny przykład podtypu krajobrazu oraz zachowanej i pielęgnowanej tradycji wypasu owiec. Krajobraz charakteryzuje się dużymi walorami fizjonomicznymi.

3 WALORY KRAJOBRAZOWE

Walory przyrodnicze

Góra Zborów jest jednym z najbardziej zróżnicowanych obszarów skałkowych Wyżyny Częstochowskiej. Jest to niepowtarzalna formacja ostańców skalnych na Wyżynie, gdzie procesy krasowe ukształtowały liczne wapienne ostańce, jaskinie i schroniska krasowe o niespotykanym w innych miejscach formach. W obszarze "Berkowej Góry" wytworzyła się rzeźba charakterystyczna dla krasu powierzchniowego – skałki o zróżnicowanych kształtach, kominy krasowe, żłobki krasowe oraz krasu podziemnego – jaskinie, schrony i nisze skalne. W jej partiach wierzchołkowych i na zboczach znajdują się skałki o wysokości do 30 metrów. W zespole skałkowym Góry Zborów jest wiele jaskiń i schronisk np.: Jaskinia Głęboka (udostępniona do turystycznego zwiedzania-poza jednostką), Wielki Kanion, Szczelina w Ryglu, Schronisko za Kciukiem, Fazowa Dziura i inne. Na Górze Zborów występują murawy kserotermiczne oraz murawy naskalne, porastające szczytowe partie wapiennych ostańców. Najcenniejszym elementem flory rezerwatu związanym z siedliskami naskalnymi jest goździk siny *Dianthus gratianopolitanus*, który tworzy niewielkie skupiska w szczelinach trudno dostępnych ostańców skalnych. Ciepłolubne murawy kserotermiczne zaliczane są do najbogatszych pod względem florystycznym i faunistycznym biocenoz w kraju. Krajobraz w części murawowy, o bardzo zróżnicowanej rzeźbie terenu ponad która rozpościerają się dominujące krajobrazowo formacje skałkowe. Ze względu na walory przyrodnicze Góra Zborów objęta została ochroną prawną – utworzono na jej obszarze rezerwat przyrody Góra Zborów. Ponadto obszar ten leży na terenie Specjalnego Obszaru Ochrony Siedlisk Natura 2000 Ostoja Kroczycka PLH240032 oraz na terenie Parku Krajobrazowego Orlich Gniazd.

Walory kulturowe

Na szczycie znajduje się Skała ze Słupem, na której podczas okupacji hitlerowskiej zamontowano betonowy słup będący punktem triangulacyjnym (467,5 m n.p.m.).

Fizjonomia krajobrazu

Bezleśny wierzchołek Góry Zborów jest jednym z najwyższych wzniesień na Jurze Krakowsko-Częstochowskiej (467 m n.p.m.). Stanowi dominantę krajobrazową. Jedne z najlepszych obiektów ekspozycji czynnej i biernej na całej Wyżynie Częstochowskiej. Obszar wierzchowinowy zapewnia obserwację kilku zamków jurajskich – w Bobolicach i Mirowie oraz w pobliskim Morsku, a także w Podzamczu (punkt widokowy). Ekspozycja bierna z dalej położonych ciągów widokowych (poza jednostką - wzdłuż drogi 792). Krajobraz o bardzo wysokich walorach estetycznych, malowniczy i zharmonizowany. Przez obszar przebiegają szlaki turystyczne: czerwony Szlak Orlich Gniazd i zielony Szlak Rzędkowicki.

4 DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA

ZDJĘCIE NR 1



Kulminacja Góry Zborów - Skała ze Słupem, na której podczas okupacji hitlerowskiej zamontowano betonowy słup będący punktem triangulacyjnym. (fot. Jerzy Nita)

ZDJĘCIE NR 2



Przykład ściany skalnej w masywie Zborów. Porastająca wierzchołkę roślinność wysoka. (fot. Jerzy Nita)

ZDJĘCIE NR 3



Odsłonięta skałki wierzchowinowe na Górze Zborów. Sukcesja roślinności wysokiej. (fot. Jerzy Nita)

ZDJĘCIE NR 4



Panorama na górę Zborów. Charakterystyczne kontury z historycznym słupem triangulacyjnym. (fot. Jerzy Nita)

5 DOKUMENTACJA KARTOGRAFICZNA

POŁOŻENIE KRAJOBRAZU PRIORYTETOWEGO

